

Landsbygd i centrum

Nr: 1
Januari 2020

EN TIDNING FÖR DIG INOM JORDBRUK OCH LANDSBYGD FRÅN LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

SAM-special

Den viktiga
SKOGEN

Getgård med
KLIMATMÅL

Från sommarjobb till eget
grönsaksföretag

Vilka vann
Matverk
2019?

Landsbygd i centrum

UTGIVARE & REDAKTION

Länsstyrelsen i Stockholms län
Ulrika Lundberg (ansvarig utgivare)
Hanna Williamsson (textredaktör)
Ylva Berry (projektledare, bild och form)
Karin Haglund (bild och form)
Christina Fagergren (grafisk form)

PRENUMERATION

Om du vill få **tidningen** i din brevlåda eller det **elektroniska nyhetsbrevet** till din e-post tecknar du en kostnadsfri prenumeration via [Lansstyrelsens webbplats](http://Lansstyrelsens.webbplats).

KONTAKT

Länsstyrelsen Stockholms växel
Beskriv vad du vill ha hjälp med eller fråga direkt efter den du vill prata med
010-223 10 00
landsbygdsutveckling.stockholm@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/stockholm

För frågor om stöden i SAM-ansökan
0771-67 00 00

För anmälan av djur som far illa
010-223 11 20, telefon tid vardagar 9-12

Vid rovdjursangrepp på tamdjur
Ring Länsstyrelsens besiktningsman för rovdjursangrepp på 010-223 15 37 om du misstänker att tamdjur skadats av rovdjur. Telefonnumret är öppet dygnet runt.

FRAMSIDESBILD

Mia Björkström

TRYCK

AJ E-Print AB

Länsstyrelsen
Stockholm

LEDARE

Nytt år, nytt decennium och nya möjligheter!

Som nyttillträd landsbygdsdirektör i Stockholms län känns det spännande att få ta vid allt det goda arbete som min företrädare Ulrika Geber med medarbetare lagt grunden till. En regional livsmedelsstrategi är nyligen lanserad och en tillhörande handlingsplan med konkreta insatser har precis blivit klar. Arbetet med att etablera Stockholm som matlän är påbörjat och den potential som länet har både avseende livsmedelsproduktion och förädling och som hela Sveriges matmarknad går inte att underskatta. Nu blickar jag framåt med tillförsikt på alla de möjligheter som länet har att erbjuda.

Inte minst fick jag en försmak av detta vid tävlingen Matverk som genomfördes i slutet av november förra året. Nyskapande kokar och producenter deltog med smakrika och innovativa produkter i princip klara att lansera och sälja. Duktiga vinnarna Väddö Gårdsmejeri hade tagit fram en svensk burgarcheddar. Läs mer om tävlingen Matverk på [sidan 20-21](#).

Något som starkt påverkar lantbrukets och landsbygdens utveckling och möjligheter är de villkor och regler som sätts upp inom jordbrukspolitiken. Just nu förbereds nästa programperiod.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) tillkom 1962 och är ett av unionens äldsta politikområden. Nu som tidigare är det huvudsakliga syftet att stödja lantbrukarna och förbättra jordbrukets produktivitet för att säkra tillgången på livsmedel till rimliga priser. Med tiden har jordbrukspolitiken också fått ett ökat fokus på landsbygdsutveckling, miljö och klimat samt hållbarhet. Bland annat som en följd av Brexit minskas såväl EU:s långtidsbudget som andelen som reserveras för jordbruket i nästa programperiod. Jordbrukets budget består idag av två delar, dels de direktstöd (cirka 70 procent) som baseras på antal hektar eller kreatur och dels resterande stöd (cirka 30 procent) som består av åtgärder inom landsbygdsprogrammet såsom till exempel ökad konkurrenskraft, miljöersättningar och samarbeten. I nästa programperiod, som ska starta 2021 men som redan nu har försenats med minst ett år, samlas både direktstöd och landsbygdsstöd i en gemensam strategisk plan. Det finns en tydlig ambition om förenklingar och att länderna själva ska få en större handlingsfrihet att utforma stöd och detaljregler. Alla EU-länder arbetar nu med att ta fram en nationell strategisk plan över hur valda åtgärder ska nå de EU-gemensamma målen. Sveriges tillämpning av CAP utgår från målen i livsmedelsstrategin, den sammanhållna landsbygdspolitiken och en del av miljömålen. Den strategiska planen ska var färdig i juni 2020. Regelförenklingar och större handlingsfrihet att bestämma mer nationellt är bra och välkommet!

Stockholm 12 januari 2020

Ulrika Lundberg
Landsbygdsdirektör

Landsbygd i centrum är en tidning från oss på avdelningen för landsbygd på Länsstyrelsen Stockholm till dig som är aktiv på länets landsbygd. Med tidningen vill vi informera och inspirera för att främja landsbygdsutveckling, lönsammare lantbruk, djurhälsa, bättre miljö och ett rikare odlingslandskap. Med goda exempel, information om stödmöjligheter och annonser om aktuell kompetensutveckling hoppas vi att du ska hitta något som lockar till läsning och handling. Landsbygd i centrum finansieras delvis med stöd från Landsbygdsprogrammet 2014-2020.

Om Najib

Ålder: 26 år

Familj: Frun Atefa och deras barn

Favoritmat: Broccoli eller Qabili pilau som är Afghanistans nationalrätt

Hemsida: www.karreboprastgard.se/gardsbutik

Från sommarjobb till eget GRÖNSAKSFÖRETAG

Kan en ung man från Afghanistan bidra till att öka grönsaksodlingen i Mälardalen? Ja absolut – med rätt kontakter, en orädd personlighet och en stor arbetsinsats så går det alldeles utmärkt. Landsbygd i centrum har träffat den driftige Najib Rezai för en intervju.

Text: Sara Norman Foto: Mia Björkström

Najib Rezai är grönsaksodlare på Kärrbo Prästgård utanför Västerås.

Där bor han med sin fru Atefa och deras barn. På den 2,5 hektar stora frilandsodlingen odlar han vitkål, grönkål, spetskål, brysselkål, broccoli, blomkål, rödkål, lagringskål och sallad. Sedan 2014 driver han grönsaksodlingen i eget företag, där han också har ett 25-tal gotlandsfår med lamm.

– Det började med att jag fick sommarjobb via kommunen här på gården 2011. Jag visste inte vad jag skulle få göra, men det lät spännande och jag ville vara med. Jag hjälpte till med grönsakerna och djuren och tyckte det var kul.

NAJIB TOG ÖVER ANSVARET

Najib är uppvuxen på landsbygden i Afghanistan, på familjens gård med djur och odling för självhushåll. Just grönsaksodling hade han aldrig sysslat med innan han kom till Sverige, men han hade goda erfarenheter och kunskaper om jordbruk och djurskötsel. 2012 fick han sommarjobb på gården igen och fortsatte sen att komma ut på helgerna och jobba. 2013 fick han fast jobb och 2014 startade han eget företag och tog över ansvaret för hela grönsaksproduktionen.

– Ulf, som drev gården, började bli gammal och ville jobba mindre. Han ville att jag skulle ta över grönsaksodlingen. Jag sa ja, men jag visste inte då hur mycket jobb det handlade om, säger Najib och skrattar.

Kärrbo Prästgård ägs av bonden Ulf Andersson och hans fru Sofie Berglund. Flera olika företag och personer är verksamma på gården – här finns bageri, färproducent, biodlare, gårdsbutik och plantskola. På gården finns 120 tackor, 300 lamm, 40 nötkreatur och 20 hästar. För Ulf, som behövde trappa ner sitt eget arbete, innebar Najibs intåg en möjlighet att ändå kunna behålla grönsaksodlingen på gården. Grönsakerna säljer Najib dels direkt till kund i den egna gårdsbutiken, dels till grossisten Mälardalens Frukt & Grönt.

NYKOMLING PÅ LANDSBYGDEN

Som nykomling på den svenska landsbygden är tillgången till odlingsbar mark ofta ett hinder för att etablera en verksamhet. Utan kontakter eller nedärvda ägor i

slakten är det inte lätt att bli bonde. Detta gäller inte bara den som kommer från ett annat land, utan i hög grad även stadsbor eller andra utan rötter på landsbygden. Att Ulf erbjöd Najib att ta över mark och odlingar var en förutsättning för att kunna bygga upp verksamheten. Likaså att Ulf kunde erbjuda en bostad åt Najib och hans familj.

Brist på kapital är en annan faktor som försvårar etableringen av nya jordbruksföretag. Najib menar att det hade varit omöjligt för honom att starta från noll på egen hand. Att få ett banklån för inköp av till exempel jordbruksmaskiner hade inte varit möjligt. Idag lånar han all utrustning, mark, byggnader och maskiner av Ulf.

OGRÄS OCH FRAMTIDSDRÖMMAR

Att odla grönsaker innebär en hel del manuellt arbete, bland annat med att hålla efter ogräs. Kålen växer i 250 meter långa rader och Najib bearbetar ogräsen mellan raderna mekaniskt med jordfräs två gånger. Sen är det handrensning i raderna som gäller.

– Det är svårt att hinna med allt själv. Jag tar alltid hand om djuren först. Sen, när jag är klar med djuren, kan jag ta hand om grönsakerna. Mina kompisar brukar komma ut på helgerna och

hjälpa till, men under veckorna har de andra jobb. Jag har också haft praktikanter.

När jag frågar om framtiden säger Najib att hans mål är ha ett stort växthus och att odla grönsaker året runt, som tomater, paprika, aubergine och kryddor. Med en sådan produktion skulle han också kunna ha anställda och skapa fler

“ Det är svårt att hinna med allt själv. Jag tar alltid hand om djuren först, sen när jag är klar med djuren kan jag ta hand om grönsakerna ”

arbetstillfällen. Idag finns plats på gården för ett växthus men det saknas kapital för att kunna investera. Om affärerna fortsätter gå bra för Najib kanske en investering blir möjlig inom en inte alltför avlägsen framtid. ■

Foto: Mia Björkström

Mer grönsaker ger fler i arbete

Efterfrågan på färska grönsaker ökar stadigt samtidigt som grönsaksodlingen i landet inte ökar i samma takt. I de gröna näringarna finns ett stort behov av arbetskraft samtidigt som arbetslösheten är hög inom vissa grupper i samhället. Dessa båda utmaningar har åtta spannmålsodlare i Sörmland tagit sig an att lösa, i ett och samma projekt.

Text: Sara Norman

Kan det gå att öka den inhemska grönsaksodlingen genom kompetensutveckling och matchning mellan lantbruk och arbetssökande? Det tror Maria Dirke på Agro Sörmland, projektledare för det Leader-finansierade projektet *Grönsaksodling på friland – ett bidrag till angelägna*

samhällsutmaningar. Sedan 2018 samarbetar hon med en grupp sörmländska lantbrukare som valt att ställa om delar av sin spannmålsareal till grönsaksodling på friland. Första fasen av projektet är nu avslutad.

– Åtta lantbrukare var intresserade av att ställa om delar av sin produktion till grönsaksodling. De började träffas förra vintern och planerade gemensamt för hur grönsaksodlingen skulle kunna se ut på just deras gårdar. Under odlingssäsongen 2019 har de provodlat frilandsgroönsaker på sina marker, mest vitkål men även en del blomkål, broccoli och rotselleri, berättar Maria.

GEMENSAMMA LÖSNINGAR

Varje gård har själv avgjort hur stor del av arealen som kan ställas om.

Odlarna har också i uppdrag att hitta gemensamma lösningar för logistik, förvaring och marknadsföring av grönsakerna. Genom samarbete och utbyte av tjänster mellan företagen, som att dela på maskiner eller lagerhållning, finns flera samordningsvinster att göra. Detta är en viktig förutsättning för att få lönsamhet i produktionen. Maria fortsätter:

– Hittills har samarbetet mest bestått i att göra studiebesök hos varandra och andra grönsaksodlare, och att försöka ringa in vilken maskinkedja som kommer att behövas. Genom att planera väl och till exempel välja olika sorter som mognar lite olika tider kan samma maskiner nyttjas, vid olika tidpunkter, trots att företagen odlar samma grödor. Företagen tittar

Maria Dirke är projektledare för det Leader-finansierade projektet Grönsaksodling på friland

Foto: Sara Norman

också på möjligheter till gemensam direktförsäljning till kund, men kommer nog att investera i egna lager på gårdarna.

MATCHNING OCH KOMPETENSUTVECKLING

Den första odlingsäsongen har gått bra för alla deltagare i projektet och nu är planen att odlingen ska skalas upp till större volymer. Till det behövs mer arbetskraft. Samtidigt som provodlingarna spirat i jorden har arbete därför pågått med att etablera kontakter med arbetssökande och nyanlända som har intresse för odling och för arbete i de gröna näringarna. För grönsaksodling är en arbetsintensiv näring som kräver arbetskraft med specifik kompetens. Samtidigt finns grupper i samhället som idag står utanför arbetsmarknaden, däribland nyanlända och långtidsarbetslösa, som skulle kunna bidra i det svenska lantbruket. Många av dessa personer har erfarenheter och kunskaper inom odling.

Projektet genomförs i samarbete med Arbetsförmedlingen. Genom rätt matchning och kompetensutveckling är målet att fler odlingsintresserade ska få kontakt med lantbruk och trädgårdsföretag där deras kunskaper efterfrågas. Under året har två studiebesök hos Sörmländska växthusföretag arrangerats, där inbjudan har spridits internt till arbetssökande och kursdeltagare på Arbetsförmedlingen. Det första

//
*Genom att planera
väl och till exempel
välja olika sorter som
mognar lite olika tider
kan samma maskiner
nyttjas vid olika
tidpunkter, trots att
företagen odlar samma
grödor*

besöket gick till Hornuddens trädgård på Aspö i Mälaren och den andra till Gustavslunds Handelsträdgård i Eskilstuna.

– Studiebesök är ett bra sätt att se vilket intresse som finns och vilka kunskaper som efterfrågas. Väl på plats blir det tydligare vilka arbetsuppgifter som finns på en gård och i ett företag. Det handlar inte bara om att rensa ogräs eller köra traktor, många företag behöver hjälp med saker som marknadsföring och logistik. Ofta kan du gå bredvid och lära dig, säger Maria.

EN MODELL FÖR FLER

Maria poängterar att den här typen av satsning är något helt annat än att ta in okvalificerad arbetskraft vid arbetstoppar, som annars är vanligt inom grönsaksodling. Det här handlar om ett mer långsiktigt samarbete; att matcha verksamheter med personer som kan vara med och utveckla företaget. Därför är det så viktigt att hitta engagerade personer från båda sidor.

Projektet pågår till och med 30 juni 2021. Till dess ska Maria och hennes medarbetare ha utvecklat en processmodell för landsbygdsföretagare som vill diversifiera och vidareutveckla sina företag och som kan underlätta matchningen med arbetssökande.

– Tanken är ta fram en modell som kan användas av fler, till exempel lantbrukare, Arbetsförmedlingen och nyanlända eller andra som vill jobba inom de gröna näringarna. Min förhoppning är att det inom ett par år dels är lättare att hitta grönsaker odlade i Mälardalen, dels att fler landsbygdsföretag än idag kan erbjuda arbete, avslutar Maria. ■

Grönsaksodling i Mälardalen

Grönsaksodlingen på friland har minskat kraftigt i Mälardalen de senaste årtiondena. I hela landet pågår en snabb strukturomvandling där trädgårdsföretagen blir allt färre och större. Totalt sett är den odlade frilandsarealen i landet så gott som oförändrad, men i Svealand har arealen halverats sedan början av 2000-talet.

Samtidigt konsumerar vi mer grönsaker än tidigare och efterfrågan på svenskodlade grönsaker ökar. En stor del av de grönsaker vi äter importeras. Den svenska marknadsandelen varierar med olika produkter, till exempel utgör svenskodlad tomat 15 procent av marknaden, vitkål 40 procent, lök 30 procent och morötter 90 procent.

I Mälardalen finns idag ett drygt 100-tal grönsaksproducerande företag. I Stockholms län sker en stor del av odlingen i växthus, och här finns några av landets största växthusföretag som odlar sallad och kryddor.

Källa: Marknadsöversikt 2016, frukt och grönsaker. Jordbruksverket.

Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi – Nulägesanalys. 2018. Länsstyrelsen Stockholm.

Foto: Mostphotos

Claes Eningsjö från Maskinring Mälardalen och Berga-eleven Jonathan Svedberg visade upp en John Deere-traktor med balpress och berättade hur en maskinring fungerar.

”Bonden i skolan” på Berga – rekordstort intresse att besöka ett lantbruk

Under två soliga dagar i september åkte 3500 mellanstadieelever och lärare ut till Berga Naturbruksgymnasium för att lära sig mer om svenskt lantbruk och skogsbruk. På gården fick de prata med bönder och lantbrukskunniga ungdomar, träffa kossor och åka traktorsläp. Kanske fanns några blivande lantbrukare bland besökarna?

Text: Sara Norman Foto: Sara Norman

Varje år bjuder LRF Mälardalen in alla elever i årskurs 4–6 i Stockholms län att delta i *Bonden i skolans* gårdsbesök. Intresset för

årets besök var rekordstort - 7000 elever och lärare hade anmält sig men bara hälften så många kunde erbjudas plats.

På Berga möttes lärare och elever av ett gediget och välarrangerat program där de kunde besöka ett tiotal stationer med teman som mjölk, nötkött, växtodling, frukt och grönt, potatis, häst och vilt. Varje station var bemannad med producenter och branschföreträdare eller Berga-elever som tålmodigt delade med sig av sina kunskaper och svarade på barnens frågor. Det blev många frågor på en dag!

FRAMTIDA LANTBRUKARE

En av stationerna handlade om jordbruks- och skogsmaskiner. Claes Eningsjö från Maskinring Mälardalen och Berga-eleven Jonathan Svedberg visade upp traktorer och olika stora redskap, som plog och balpress, och berättade om hur en maskinring fungerar. Jonathan, som läser yrkesintroduktion med inriktning lantbruk, tycker det är roligt med Berga-dagarna.

– Det är kul att få dela med sig av vad vi gör här. Barnen är intresserade och det är viktigt att de får lära sig mer. En del av dem är ju

kanske framtida lantbrukare, säger Jonathan.

Även Claes tycker det är riktigt roligt att delta på Berga-dagarna – och viktigt.

– Om vi kan få något barn intresserat av att gå naturbruks-gymnasium kanske de i förlängningen

” Om vi kan få något barn intresserat av att gå naturbruks-gymnasium kanske de i förlängningen kan bli medlemmar i en maskinring och hjälpa till att jobba

kan bli medlemmar i en maskinring och hjälpa till att jobba. Samtidigt är det viktigt för oss att lära känna de elever som redan går här för att knyta kontakter och samarbeta, säger Claes.

VAR MATEN KOMMER IFRÅN

Vid en annan station fick barnen lära sig om får och olika produkter som vi kan få från fåren. Fårproducenterna Ingrid Ekdahl och

Ullhantverkaren Lena Letterbrandt Lif visade barnen hur ull kan kardas och tovas eller spinnas till garn med en spinnrock.

Margit Johansson visade upp ull och ullgarn, och bjöd på smakprov av en lokalproducerad lammkorv från Roslagens Slakt & Chark.

Både Ingrid och Margit har varit med och pratat om får på *Bonden i skolan* många gånger förut.

– *Bonden i skolan* är en stor och viktig insats. Många barn idag vet inte att mjölken inte kommer från affären utan från en kossa. Eller

att kött kommer från djur! Det är viktigt att prata med barn om var maten kommer ifrån, säger de.

Vad tyckte då själva målgruppen – barnen? Spridda röster i vimlet menade att klappa fåren var det bästa med dagen. Provsbaka köttbullar var en annan given favorit. Men det allra häftigaste var nog ändå att åka jättesnabbt med traktorn! ■

Fåren Härta och Bärta blev mycket ompysslade under dagen.

Bonden i skolan

Bonden i skolan är ett digitalt läromedel framtaget av LRF för elever i årskurs F-6. Här kan barn (och vuxna!) lära sig var maten kommer ifrån och varför vi behöver bönder. Gårdsbesök är en del av de aktiviteter som erbjuds.

Läs mer på www.bondeniskolan.se.

Bonden i skolan är en del av genomförandet av Stockholms läns livsmedelsstrategi och finansieras delvis av medel från Landsbygdsprogrammet 2014–2020. Aktiviteten syftar till att öka kunskapen om hur det hållbara svenska lantbruket fungerar och stärka attraktionskraften för de gröna näringarna.

Klimatneutralt mål i sikte

På Sörbro gård i Södertälje kommun är Arthur Borghs och hans fru Åsa Nyberg i full färd att rusta för framtiden. Nya idéer för förädlingen av getmjölken växer fram och det nya mejeriet på gården likaså. Deras mål är att i framtiden bli klimatneutrala på gårdsnivå och inte behöva några insatsmedel utifrån. Det är ett ständigt pågående arbete där takten bestäms av vilka resurser som finns tillgängligt för tillfället. Allt eftersom gården tar form närmar de sig målet.

Text: Freja Engström Foto: Sara Norman

Arthurs kärlek till getter föddes redan som tioåring då han fick en ovanlig födelsedagspresent, en killing. Som 13-åring hade han redan börjat göra lite egen ost och getterna har sedan dess följt honom

genom livet. För att lära sig mer om extensivt lantbruk lämnade Arthur sitt hemland Belgien för att arbeta ett år i Sverige. I Sverige träffade han Åsa, som även hon blivit charmad av getterna.

SMARTA OCH LEKFULLA GETTER

Det var getternas smarta, lekfulla och ibland retfulla sätt som lockade paret att börja med produktion av getmjölk. Eftersom ingen av dem hade något lantbruk i släkten sedan tidigare fick de börja från grunden. Med lite kapital skaffade de 30 getter och började för 10 år sedan arrendera Sörbro gård mellan Mölnbo och Vagnhärad, alldeles på gränsen till Sörmlands län.

Uppbyggnadsfasen var tuff. Förädlingen var pionjärmässig och de gjorde ost själva som de sedan sålde på marknader. Med jobb och småbarn var detta både osäkert och arbetsintensivt. När de efter en tid

fick möjlighet att leverera mjölk till Järna mejeri slapp de egen förädling och försäljning. Kontraktet gjorde att de kunde satsa helhjärtat på gården. Med stabilare inkomst fick de luft under vingarna och kunde köpa loss gården och investera i en ny ladugård.

SMÅSKALIG FÖRÄDLING

Samtidigt som de höll på att bygga den nya ladugården så blev kontraktet med Järna mejeri uppsagt med kort varsel. Arthur och Åsa frågade sig själva hur de skulle gå vidare. Eftersom den nya ladugården stod klar och hela råvarulinjen för produktionen fungerade så valde de att försiktigt dra igång den egna småskaliga förädlingen igen.

Idag finns det 170 getter på Sörbro gård. De mjölkas två gånger om dagen och på mjölkbordet får de en liten kraftfodergiva av gårdens egen spannmål medan mjölkmaskinerna arbetar. Varje get ger drygt två liter mjölk om dagen. Arthur försöker ha en laktation på två år, istället för ett, för att halvera killingantalet som behövs i produktionen. Med svenska lantraser är detta inte det lättaste då de är väldigt styrda av ljuset, vilket gör att getterna brunstar på hösten och mjölkproduktionen sinar.

GETTERNA ÄR BÄSTA MARKNADSFÖRINGEN

Getmjölken förädlas direkt på gården och blir till hårdost, färskost, fetaost, haloumi och yoghurt.

Varorna säljs sen i självbetjäningsbutiken tillsammans med ägg och kött från de egna djuren. Paret försöker hålla gården så öppen som möjligt för allmänheten. Istället för att producera delikatessprodukter åt fina restauranger eller butiker så vill de producera för kunder i närområdet.

– Det känns lite som att min uppgift som lantbrukare att utbilda konsumenterna, säger Arthur. En stor anledning till att de har gårdsbutiken är för att de vill att folk ska kunna komma och titta på djuren och på så sätt få en uppfattning om varifrån maten kommer. Förhoppningen är att det skapar förtroende och ger produkterna en identitet. På så sätt tror Arthur att kunderna aktivt kommer att välja deras produkter. Den bästa marknadsföringen för gården är getterna själva. Arthur har märkt att de säljer mest när förbipasserande ser getterna i hagen längs med vägen.

**“
Det finns inga hinder, det är bara att göra**

LANTBRUKET DRIVS ANSVARSFULLT

Arthur brinner för att använda gårdens resurser på bästa sätt. Alla getkillingar behålls, en del till rekrytering och en del till kött. Bockkillingarna säljs och vissa har turen att få födas upp på en gård i Sala som erbjuder yogalektioner där getterna medverkar och utgör en stor roll. Några tjurkalvar har köpts in och en ”hönsmobil” med värphöns flyttas över vallarna och sprider gödsel. Eftersom getterna är finsmakare får de det finaste fodret med högst näringsvärde, sen tar tjurarna hand om det restfoder som getterna valt bort och till slut får hästarna resten. På det här sättet blir det nästan inget foderspill, vilket passar Arthurs och Åsas

tankar om ett hållbart kretslopp.

Bockkillingarna behövs inte i mjölkproduktionen, men Arthur medverkar i ett projekt där tanken är att dessa ska få leva och göra nytta, exempelvis genom att beta svåråtkomliga landskap. Med i projektgruppen finns forskare från SLU, personer från kraftledningsföretag, Södertälje kommun och föreningen Naturbeteskött.

INGA HINDER FÖR UTVECKLING

Allt eftersom blir Sörbro gård mer klimatsmart. När det nya mejeriet är färdigt står solpaneler och en elektrisk lastmaskin på inköpslistan. Att utöka grönsaksodlingen är ytterligare en sak för framtiden och Arthurs intresse för skogsjordbruk har ökat. Även om intäkterna påverkar i vilken takt utvecklingen på gården sker tycker Arthur att man ska göra det man tycker är roligt.

– Det finns inga hinder, det är bara att göra, säger han glatt. ■

NYTT OM Landsbygdsprogrammet

Vi är nu inne på det sista året för Landsbygdsprogrammet 2014–2020. Här kommer information om de stöd där det fortfarande finns pengar kvar att söka. En nyhet är också att vi för flera stöd nu har möjlighet att söka pengar från en nationell pott.

Text: Karin Haglund Foto: MostPhotos

Det finns fortfarande pengar inom följande stöd, men kontakta Länsstyrelsen innan du skickar in din ansökan eftersom pengarna kan ta slut snabbt.

- Om du är under 40 år och vill starta eller ta över ett jordbruks- eller trädgårdsföretag kan du ansöka om startstöd.
- Du kan ansöka om projektstöd för att bevara och utveckla natur- och kulturmiljöer samt för investeringar i hembygdsgårdar.
- Du kan söka miljöinvestering för att anlägga våtmarker och dammar, till att genomföra investeringar för förbättrad vattenkvalitet och för att anlägga tvåstegsdiken.
- Investeringstöd för rekreation och turism.

Vi kommer från och med 2020 att handlägga stödansökningar löpande, utom för stödet för natur- och kulturmiljöer som kommer ha en beslutsomgång den 31 mars 2020. Därefter kommer alla stöd-ansökningar att handläggas löpande.

MÖJLIGHETER ATT SÖKA PENGAR FRÅN EN NATIONELL POTT

Under slutet av 2019 har Jordbruksverket dragit in stödpengar från län som inte har utnyttjat sin tilldelade budget i tillräckligt stor utsträckning.

Detta har resulterat i att vi nu har möjlighet att söka pengar från en nationell pott till ärenden inom följande stöd;

- Stöd till rovdjursstängsel i prioriterade områden
- Stöd till kommersiell service
- Samlingslokaler och idrottsanläggningar
- Investeringstöd för energi-effektivisering och anläggning av energiskog
- Investeringstöd för att minska utsläpp av växthusgaser och ammoniak
- Investeringstöd till förnybar energi

Vi kommer att handlägga ansökningar om dessa stöd löpande så länge det finns pengar kvar i potten.

NÄSTA PROGRAM OCH ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Beslut om stöd i det nuvarande landsbygdsprogrammet kan fattas till och med den 31 december 2020, men det kan komma att ändras till ett senare datum. Det är ännu osäkert när den nya programperioden kommer att starta. Den senaste informationen innebär att programmet planeras starta under 2022, och att det kommer att bli övergångsbestämmelser under 2021. Vi återkommer med mer information i kommande Landsbygd i centrum.

Vi som arbetar med stöden önskar er en god fortsättning på det nya året! ■

SAM-special

Här kommer årets SAM-special, en hjälp för dig som ska göra SAM-ansökan 2020 från oss handläggare på Länsstyrelsen. Här har vi samlat tips om hur du undviker de vanligaste felen, svar på några vanliga frågor och information om hur du kan få hjälp med din ansökan.

Vänliga hälsningar från oss som kommer att hjälpa till med SAM-internet under ansökningsperioden:

Karin Vela, Anna-Karin Florman, Rose-Mari Åkerström, Mirjam Nestor, Mikael Lindstam, Linda von Seth, Carina Lindqvist och Johannes Tykesson

SAM-specialens text: Karin Vela, Foton: MostPhotos

Sista ansökningsdag

SAM-Internet öppnar 5 februari och sista ansökningsdag är 8 april. Vanligtvis brukar sista ansökningsdag vara en torsdag, men i år är det en onsdag. Kommer din ansökan in efter den 8 april minskar ditt stöd med 1 procent för varje arbetsdag som ansökan är försenad. **Kommer din SAM-ansökan in efter 3 maj avvisas den och du får inga pengar alls.** ■

Innan du skickar in din ansökan

- Kontrollera att du har med all mark i din ansökan, men även att du tagit bort mark du inte har rätt att söka stöd för.
- Gå igenom fel och varningar som finns i din ansökan och läs vad som står vid dem.
- Läs igenom de krav och villkor som gäller för din ansökan innan du godkänner. På så vis påminns du om grundvillkoren för jordbrukarstöden. ■

Hjälp med SAM-ansökan

Var gärna ute i god tid med din ansökan för att undvika sista minuten-problem med tekniken och för att kunna få hjälp i lugn och ro om så behövs. Har du frågor kring din SAM-ansökan finns det bra information på [Jordbruksverkets webbplats](#) och du kan ringa 0771-67 00 00 till länsstyrelsernas gemensamma kundtjänst som är bemannad alla dagar.

Under ansökningsperioden är vi flera som svarar i telefon för att kunna svara på frågor och hjälpa dig med din ansökan.

Om du är inloggad i SAM-Internet när du ringer kan vi på Länsstyrelsen se din ansökan på vår dator och följa vad du gör. På så vis kan vi hjälpa dig lättare.

För dig som inte har tillgång till en dator erbjuder vi möjligheten att boka en tid i Norrtälje eller på Länsstyrelsen i Stockholm, där vi kan hjälpa dig med ansökan på en lånedator. I Norrtälje blir det två dagar i mars och på Länsstyrelsen kommer det finnas tider vecka 11–14. Ring 010-223 10 00 för tidsbokning. Men i första hand ber vi dig att kontakta oss på telefon för hjälp med ansökan, eftersom vi behöver jobba med slututbetalningar från föregående år även under ansökningsperioden. ■

Tips!

Ha med SAM-specialen när du gör din ansökan

Rätt åtagandeareal för vallodling och minskat kväveläckage?

Åtagande om miljöersättning för vallodling och miljöersättning för minskat kväveläckage har en sak gemensamt: arealen du sökte utbetalning för det första året i åtagandet avgör hur stor din åtagandeareal är. De följande fyra åren måste du inom respektive stöd redovisa en areal på minst 80 procent och maximalt 120 procent av åtagandearealen. Under 2019 har vi försökt kommunicera med alla som angett att de vill ändra sitt åtagande eller om det varit något som inte stämt med åtagandearealen. Vi har även beslutat om ändrade åtaganden för de lantbrukare som begärt det. Då gäller det senast beslutade åtagandet. **Om du ett senare år söker utbetalt för mindre än 80 procent får du ingen miljöersättning det året. Om detta upprepas två år i följd så hävs hela åtagandet och en återkravsutredning kommer att göras. ■**

Tips!

Det gröna frågetecknet är SAM Internets egen hjälpfunktion. Klicka där så får du bra hjälp om hur du ska göra.

Ta över eller lämna över SAM-ansökan?

Planerar du att ta över en SAM-ansökan från någon? Eller ska du lämna över din egen SAM-ansökan till någon? Det är mycket viktigt att det är den som tar över som skickar in SAM-ansökan. Utöver det finns flera saker att tänka på, beroende på omständigheterna. Du får gärna kontakta oss så kan vi hjälpa dig med vad som är aktuellt i ditt fall. Vid ett helt övertag kan vi hjälpa till att tekniskt föra över blocken i SAM Internet till den som ska söka stöden i år, men **detta måste göras innan du börjat ändra i SAM-ansökan**, så var ute i god tid! ■

Stöd till unga lantbrukare

Kom ihåg att du behöver ansöka om stödet alla år du har rätt till det. Bocka för att du ansöker och fyll i etableringsår. Företag som söker måste också fylla i personnummer för den unga i företaget och skicka in underlag som styrker ägarförhållandet i företaget, såsom uppdaterad aktiebok eller avtal. Äger den unga sökanden 50 procent eller mindre av företaget behöver vi få in ytterligare dokumentation som styrker sökandens ställning som driftsledare. Dokumentation som godkänns är till exempel avtal och fakturor som signerats av den som söker stödet. **Underlag måste skickas in varje år som du söker utbetalning. ■**

Gjorde länsstyrelsen fältkontroll hos dig under 2019?

Då är det en bra idé att titta på kontrollresultatet när du fyller i SAM-ansökan 2020. Hämta förra årets ansökan som vanligt och gå sedan igenom dina block och skiften med kontrollresultatet till hands och gör eventuella ändringar utifrån kontrollresultatet. Blocken är uppdaterade enligt kontrollresultatet när du loggar in i SAM Internet, men har en arealförändring gjorts kan du behöva ta bort skiftet och autorita ett nytt skifte för att få rätt areal. Ett vanligt fel vid fältkontroll är att man angett grödkod 50 (slätter- och betesvall på åker), men att Länsstyrelsen konstaterar i fält att det är grödkod 49 (vall som ej är godkänd för miljöersättning). Det här påverkar främst dig som söker miljöersättning för vallodling, kompensationsstöd eller ekologisk produktion. ■

Gick ditt åtagande ut 2019?

Om du har ett åtagande som gick ut 2019 kommer du i de flesta fall att kunna förlänga det med ett år i taget från och med 2020 till dess att ersättningarna i det nya landsbygdsprogrammet är på plats. I vissa fall kan det vara aktuellt med ett nytt åtagande. ■

Avdrag i förgröningsstödet – större än man kan tro

Att inte uppfylla de villkor som krävs för förgröningsstödet leder till avdrag. Även små avvikelser ger stora avdrag, så kontrollera noga att villkoren för förgrönning är uppfyllda i ansökan.

Villkoret att odla två eller tre grödor för att få förgröningsstöd gäller för hela länet. Villkoret att ha fem procent ekologisk fokusareal gäller för hela länet utom Norrtälje kommun, som är undantaget från krav på ekologiska fokusarealer. I vissa fall kan du vara undantagen kraven beroende på vad du odlar och vilka arealer du söker för.

Räkneexempel

Här följer några av Jordbruksverkets räkneexempel på hur avdragen beräknas. Du hittar fler på [Jordbruksverkets webbplats](#).

?AVDRAG OM KRAVET PÅ EKOLOGISKA FOKUSAREALER INTE ÄR UPPFYLLT

Du har totalt 100 hektar åkermark och borde alltså ha ekologiska fokusarealer på minst 5 hektar. Du har ekologiska fokusarealer på 4,2 hektar. 5 hektar – 4,2 hektar = 0,8 hektar.

Du får arealen som du skulle haft ekologiska fokusarealer på multiplicerat med 10 i avdrag. I vårt exempel blir det 0,8 hektar multiplicerat med 10. Avdraget blir 8 hektar.

Om du har haft avdrag för ekologiska fokusarealer under 3 år i rad dubblas avdraget det tredje året.

AVDRAG OM KRAVET PÅ ODLING AV FLERA GRÖDOR INTE ÄR UPPFYLLT

Du har totalt 100 hektar åkermark. Huvudgrödan, det vill säga den gröda du har mest av, täcker mer än

Krav på ett visst antal grödor

Du odlar minst 2 grödor. Den gröda du har mest av täcker maximalt 75 procent av den åkermark som blir kvar när eventuell åkermark med permanenta grödor och permanent gräsmark är borträknad. Du uppfyller därför kravet att odla minst 2 grödor.

Visa beräkning

Ekologiska fokusarealer

Du har minst 5 procent av din åkermark som ekologisk fokusareal. Du uppfyller därför kravet på att ha minst 5 procent av din åkermark som ekologisk fokusareal.

Visa beräkning

Det ska finnas två gröna bockar i rutan för förgröningsstödet. Tänk på detta även när du gör ändringar i ansökan!

Honungsört är en av de godkända grödorna som får sås på en blommande träda. Blommande träda är mark i träda som såtts med pollen- och nektarrika växter för att gynna pollinerare och andra nyttodjur. Blommande träda har omräkningsfaktor 1,5.

75 procent av åkermarken. Du odlar din huvudgröda på 83 hektar, men får odla din huvudgröda på högst 75 hektar.

Först tar vi reda på hur mycket av din huvudgröda som odlas på mer än 75 procent av din åkermark. Det räknar vi ut genom att ta den areal där du odlar din huvudgröda minus 75 procent av din åkermark. 83 hektar - 75 hektar = 8 hektar

Om du har krav på att odla minst 3 grödor får du arealen som du skulle ha odlat med en annan gröda i avdrag. I vårt exempel blir det 8 hektar i avdrag.

Om du har krav på att odla minst 2 grödor får du arealen som du skulle ha odlat med en annan gröda multiplicerat med 2 i avdrag. I exemplet blir det 8 hektar multiplicerat med 2. Avdraget blir 16 hektar.

Om du fått detta avdrag 3 år i rad dubblas avdraget det tredje året. Ju mer du överskrider 75 procents- eller 95 procentgränsen, var för sig eller tillsammans, desto större blir ditt avdrag.

EXTRA AVDRAG

Vid stora fel görs ett extra avdrag. Om avdraget är större än två hektar eller tre procent så beräknas ett extra avdrag ut genom att multiplicera det ursprungliga avdraget med två. Det extra avdraget minskas till 25 procent av det framräknade beloppet. Om avdraget är större än 20 procent av det som finns kvar att betala ut efter att avdragen har genomförts får du inget förgröningsstöd utbetalt alls. ■

Hur går det med handläggningen?

BESLUT OM UTBETALNINGAR

Länsstyrelsen i Stockholm beslutade i december om slututbetalning av cirka 210 miljoner kronor till länets lantbrukare. För direktstöden gårdsstöd, förgröning, nötkreatur och ung jordbrukare kunde vi betala ut pengar till 99 procent av de som väntade på dessa stöd. När du läser detta hoppas vi att siffran är 100 procent. Nivån är densamma för kompensationsstöd och ersättning för ekologisk produktion och omställning till ekologisk produktion. För miljöersättningarna är nivån lägre, men vår målsättning är att till den 30 juni 2020 ska vi ha beslutat om slututbetalning för 95 procent av miljöersättningarna.

BESLUT OM AVSLAG

Under året som gått och nu under 2020 kommer vi att fatta en hel del avslagsbeslut för tidigare år. För de flesta som får beslut om avslag är det väntade beslut. Det kan

vara avslag på utbetalning om gårdsstöd på grund av att man har mindre än fyra hektar jordbruksmark i sin ansökan, det kan vara avslag på en utbetalning om miljöersättning då man tidigare fått avslag på sin ansökan om åtagande. Titta efter vilket stödår samt vilket stöd det gäller om du får ett beslut gällande jordbrukarstödet. Vi är medvetna om att besluten inte alltid är så lättlästa och att vi skickar ut dem långt i efterhand. Du är alltid välkommen att ringa oss om det är något du funderar över kring ett beslut.

BESLUT OM UTBETALNING

Vi kommer försöka avsluta tidigare stödår och betala ut återstående belopp. Det finns många mindre belopp att besluta om, för alla år från 2015 och framåt. Det kan bero på förändringar i beräkningar eller regelverk och därför kan du komma att få en tilläggsutbetalning även om du tidigare fått en slututbetalning. ■

VI VILL VETA VAD NI TYCKER

När vi ska kontrollera att ni följer de regler som gäller för till exempel ansökan om jordbrukarstöd eller djurskydd är det viktigt att mötet präglas av förtroende, respekt och förståelse för varandras situation.

Vi vill därför veta hur ni upplever kontakten med oss. Under januari kommer det att gå ut en enkät till er som under 2019 har haft kontakt med oss vid en kontroll eller vid besök som gäller djurskydd, förprovning av djurstallar och jordbrukarstöd. Ta chansen att berätta vad ni tycker om vårt arbete, så att vi kan bli bättre!

Om ni har några frågor om enkäten eller vårt arbete med förenklningar, tillämpning av regler, kundservice och bemötande vid kontroller, så kan ni kontakta Kristina Nigell, kristina.nigellrichter@lansstyrelsen.se. ■

Ta hjälp av betesförmedlingen

Behöver du tillgång till mer betesmark eller vall? Eller har du mark som du inte kan eller vill sköta? Testa Länsstyrelsens betesförmedling! Tjänsten är kostnadsfri och om du får en bra matchning kan marken ingå i årets SAM-ansökan.

Gå till [betesförmedlingen](#) på Länsstyrelsens webbplats för att hitta mer information och enkla formulär att fylla i. Du fyller i ett av två formulär; för djurägare eller för markägare. ■

Fullmakt i god tid

Gör du ansökan för ett företag, en organisation, en förening eller åt en annan privatperson? Då behöver du en fullmakt för att kunna logga in i SAM Internet. En privatperson som har e-legitimation kan dela ut fullmakt för SAM Internet på Mina sidor på Jordbruksverket. Företag, organisationer och föreningar måste ge fullmakt via en [blankett som finns i Jordbruksverkets webbutik](#). Välj den som inte gäller projektstöd. Se till att ordna fullmakt redan nu så att ansökan inte riskerar att bli försenad på grund av problem med fullmakten. ■

Plåster av gräs kan göra stor nytta

Har du erosion av jord på något fält? Då kan dräneringen behöva ses över. Men ibland går det inte att dränera och då kan en anpassad skyddszon göra nytta som ett slags plåster där det rinner jord och fosfor.

Text: Markus Hoffmann, LRF

Under vinterhalvåret har nog de flesta lantbrukare sett att det sker jorderosion på någon del av fälten. Som lantbrukare känner du dina fält och det är inte ovanligt att jorderosion uppkommer på samma ställe år efter år. En tidigare undersökning av SLU och pilotgårdsnätverket Odling i balans visar att lantbrukare väl känner till var jorderosion uppstår. Nuförtiden kan beräkningsmodeller vara till god hjälp att peka ut sådana riskplatser men växtodlaren superlokala kunskap är fortfarande ett slags facit över var erosion händer i verkligheten.

VAD ÄR RÄTT ÅTGÄRD OCH VAD ÄR RÄTT PLATS?

Rätt åtgärd på rätt plats är en självklar princip i växtodlingen. Om problemet är jorderosion så är rätt åtgärd ofta att åtgärda markpackning, infiltration och dränering, men att åtgärda det kan kosta en del. Ett annat sätt kan vara att anlägga en anpassad skyddszon, eller helt enkelt odla vall eller annan flerårig gröda på de delar av fältet där det eroderar återkommande.

SKILJ PÅ SKYDDSZONER OCH SKYDDSZONER

Varför heter de ”anpassade skyddszoner” till skillnad från ”vanliga

skyddszoner”? Helt enkelt för att de är anpassade till att vara just där jorderosionen sker. Och erosion sker inte på bred front över hela fältet utan som regel som stråk. Eller flödeslinjer som forskarna kallar dem.

– I de fall då dräneringen inte fungerar och ytavrinning uppstår och tar med sig partiklar och fosfor kan anpassade skyddszoner vara en bra åtgärd, säger Faruk Djodjic som forskar om fosforläckage från åkermark på SLU i Uppsala.

Varför är det så viktigt med anpassade skyddszoner?

– Det är för det första att det alltid är bäst att stoppa en förorening vid dess källa, som i detta fall förluster av jord och fosfor. Den andra är att vi har i vårt jordbrukslandskap skapat en hel del genvägar, som ytavrinningsbrunnar, och täckdiken. Vatten, och ämnen som transporteras med vatten tar dessa genvägar, och sedan är det ”raka rör” till vattendraget. Om dräneringen inte räcker till och ytavrinningen bildas är det viktigt att försöka rena vattnet så gott det går genom gräsbevuxna zoner innan det når dräneringssystem.

HUR BÖR ANPASSADE SKYDDSZONER UTFORMAS?

Platsspecifikt! Problemen syns i landskapet i form av erosionsrännilar och grumligt vatten, speciellt denna period på året. Årets blöta höst och vinter är en bra tid att se var dränering behöver åtgärdas och där det inte är möjligt kan det vara läge för en anpassad skyddszon.

– Notera hur vatten rör sig på dina fält, och utifrån det utforma

skyddszonen så att den både blir effektiv i att stoppa jordpartiklarna och fosfor och samtidigt inte utgör ett hinder i odlingen. Kolla gärna de framtänkade erosionsriskkartorna som finns på Jordbruksverkets webbplats för att få en uppfattning vad du ska leta efter, uppmanar Faruk Djodjic.

MÅNGA VANLIGA SKYDDSZONER MEN FÅ ANPASSADE SKYDDSZONER

Det finns nästan 12 000 hektar vanliga skyddszoner i landet. Det är dock onödigt att ta mark ur produktion om det i verkligheten inte sker någon jorderosion där skyddszonen finns. Men en skyddszon kan förstås ha andra nyttor och miljönyttor än bara för näringsläckage. Däremot finns det bara cirka 300 hektar anpassade skyddszoner. Det beror främst på tre saker: stöd villkoren upplevs som opraktiska, de anpassade skyddszonerna upplevs av en del som ett odlingshinder, och en del upplever att ersättningsbeloppet är för lågt. Men det finns också många som fortfarande inte känner till miljöersättningsformen.

I takt med att fosforgödslingen är i balans på de flesta gårdar och många gödslar enligt markkartan har forskningen visat att fler åtgärder behöver riktas mot just jorderosion. Bra dränering och anpassade skyddszoner är de mest effektiva sätten för lantbruket att minska fosforläckaget. För lantbrukets anseende är det också viktigt att söka de nio miljöersättningarna som finns för renare vatten i odlingslandskapet. ■

BEHÖVER DITT STALL FÖRPRÖVAS?

Ska du bygga eller bygga om ett stall? Då kan du behöva ansöka om förprovning. Länsstyrelsen granskar då din planerade byggnation för att se om den uppfyller kraven ur djurskyddssynpunkt.

Text: Astrid Almkvist och Hedvig Gustavsson

Vid ny-, till- eller ombyggnationer av djurstall, hägn eller annat förvaringsutrymme för djur kan en ansökan om förprovning behöva skickas in till Länsstyrelsen innan byggnationen kan påbörjas. Förprovningen är en granskning ur djurskyddssynpunkt och ska inte förväxlas med bygglov. Ofta behövs både bygglov från kommunen och förprovning från Länsstyrelsen.

Förprovningen är kostnadsfri och syftet är att hjälpa djurhållaren att göra rätt från början. Missar man att förpröva en förprovningsskyddssynpunkt byggnation eller åtgärd kan det leda till förbud att hålla djur i utrymmet. En efterprovning görs då istället och där kan en avgift på 12 000 eller 24 000 kronor tas ut, beroende på omfattning.

NÄR BEHÖVS EN FÖRPRÖVNING?

Vid nybyggnationer krävs nästan alltid en förprovning. Ska du byta djurslag i ett stall behöver det också förprövas, även om du inte har tänkt bygga om något. Förprovning kan också behövas om du ska ändra planlösning i ett befintligt stall eller ändra från naturlig till mekanisk ventilation och vice versa.

Är du osäker på om ett stall eller en byggnadsåtgärd är förprovningsskyddssynpunkt pliktig, tveka inte att höra av dig till en förprovningshandläggare hos oss på Länsstyrelsen. ■

Läs mer!

Fullständig information om vad som är förprovningsskyddssynpunkt går att läsa i [Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om förprovning](#) som ligger på Jordbruksverkets webbplats. Där finns tydlig information kring djurslag, antal djur, typ av byggnad och så vidare. På deras webbplats kan du även [gå in via djurslag, som till exempel nötkreatur, och välja förprovning inför bygge](#).

Ansökningsblanketten kan du ladda ner från [Jordbruksverkets webbutik](#).

Bra kontrollår, bra djurhållning

Text: Freja Engström

Under 2019 har cirka 200 djurhållare med lantbruksdjur tagit emot oss för kontroll av sin djurhållning. Tillsammans nådde vi inte bara länets mål, utan även det nationella målet för antal utförda kontroller. Djurhållningen i länet visade sig i stort vara mycket god och vi hoppas att trenden håller i sig även i år och ser fram emot fler trevliga besök runt om i länet.

FOKUS PÅ ATT ÖKA RENLIGHETEN I NÖTBESÄTTNINGAR

I år fortsätter Länsstyrelsen med de planerade djurskyddskontrollerna av livsmedelsproducerande djur. Under vecka 2 till och med vecka 7 kommer landets länsstyrelser att genomföra ett kontrollprojekt med fokus på smutsiga nötkreatur.

Anledningen är att det visat sig vara den vanligaste bristen vid kontroll av just nöt. Kontrollerna kommer att ge oss en bättre blick över problemet och förhoppningsvis kommer vi hitta goda exempel på hur man håller sina djur rena. ■

Tack

till alla er som tagit emot oss för kontroll av er djurhållning under 2019!

Tips för att undvika att få brist vid kontroll

- Håll djur och liggytor rena och torra
- Rengör stallet så att en god hygien kan hållas
- För journal av karensbelagda läkemedel som inkluderar avmaskningsmedel (brister vanligast i får-, get- och nötköttsbesättningar där läkemedelsanvändningen är låg)
- Ha kalvgömma för kalvar i stall med lösdriфтsystem
- Ha larm för övertemperatur i mekaniskt ventilerade stallar med kalvar
- Plocka bort skräp och bråte från hagar för att minska skaderiskerna

Läs mer om normalkontroller på [Länsstyrelsens webbplats](#).

Råttan –en oönskad (o)hyresgäst

Råttan är ett skadedjur som gillar djurstallar där de ofta hittar både skydd och foder. Ett företag specialiserat på skadedjursbekämpning kan hjälpa till att bli av med de objudna gästerna, men numera kan även den som har behörighet att använda växtskyddsmedel i jordbruk ansöka om tillstånd att få använda rättgift.

Text: Freja Engström Foto: MostPhotos

En tam råtta kan vara en kär familjemedlem, men den vilda brunråttan är ett stort problem för många. Råttor är spridare av bland annat sorkfeber, harpest och leptospiros (fältfeber). Råttor kan även skada våra byggnader genom att till exempel gnaga sönder elledningar och isolering. Därför

är det viktigt att vi håller dem borta från oss, våra djur och våra byggnader.

Åtbart avfall och fuktiga miljöer drar snabbt till sig råttor och i ett djurstall med foderspill och en varm fuktig kulvert har råttorna goda möjligheter att föröka sig. Ett enda rättpar kan under goda förhållanden få upp till 1000 ungar på bara ett år.

Vi har för vana att städa stallet regelbundet, men glömmer ofta bort gårdsplanen. Där hittar råttorna ofta både skydd och mat. Ta därför bort överväxt vegetation, se till att bråte inte blir liggande och avlägsna gammalt foderspill för att inte locka råttorna till dig.

TILLSTÅND ATT ANVÄNDA RÄTTGIFT

Du som har tröttnat på dina objudna gäster kan kontakta ett

skadebekämpningsföretag för att få hjälp. Om du på egen hand vill lägga ut rättgift på din gård måste du ha tillstånd. För att få ett sådant tillstånd krävs det att du har behörighet att använda växtskyddsmedel klass 1 och 2 som du sedan kompletterar med en provning för användande av rättgift i behörighetsklass 1 So hos Folkhälsomyndigheten. Efter godkänd provning kan du ansöka om tillstånd hos antingen Arbetsmiljöverket eller Folkhälsomyndigheten, beroende på platsen som ska skyddas.

Användning av rättgift i behörighetsklass 1 So får bara ske enligt Kemikalieinspektionens bestämmelser. Alla preparat du använder för bekämpning av skadedjur ska vara godkända i Sverige. Om Länsstyrelsen gör en tvärvillkorskontroll hos dig ska du kunna visa dokumentation om vilka preparat, vilken plats, vilket datum och vem som utfört bekämpningen. Kom ihåg att dokumentationen ska sparas i fem år. ■

Tillstånd för rättgift

På [Arbetsmiljöverkets webbplats](#) hittar du mer information om tillstånd att använda biocider klass 1 So – rättgift.

På [Folkhälsomyndighetens webbplats](#) finns information om ansökan om tillstånd att använda biocidprodukter klass 1 So.

Foto: Frida Henriksson

Foto: Frida Henriksson

Vinnarna av Matverk Stockholm 2019 blev Väddö Gårdmejeri med sin ekologiska hamburgerrost - Burgarcheddar. Här tillsammans med moderator Tina Nordström.

Vinnare i Matverk Stockholm Hamburgerost från Väddö

Innovationstävlingen Matverk Stockholm gick av stapeln den 20 november i Södertälje Science Park. Tävligen, som arrangeras av regionalfondsprojektet MatLust tillsammans med Länsstyrelsen Stockholm, genomfördes för fjärde året i följd. I årets upplaga deltog 11 tävlande lag och vinnare blev Väddö gårdmejeri med sin ekologiska hamburgerrost – Burgarcheddar.

Text: Anna Hedberg

Både marknadsjuryn, med ordförande Johannes Cullberg från Paradiset, och smakjuryn, med Carola Magnusson från Carolas Eko i spetsen, lovordade Burgarcheddar för dess härliga smak och stora marknads-

potential: "Ett eget litet paradiset i plastostarnas inferno". På andra plats kom Tottie's Mat med produkten Får-tacka-salami och på tredje plats Norrtelje Musteri med Alkoholfri äppelsnaps.

Handlingsplanen för Stockholms läns livsmedelsstrategi....

... lanserades under Matverksdagen i Södertälje. Handlingsplanen beskriver vad Länsstyrelsen Stockholm, LRF Mälardalen och Region Stockholm planerar att genomföra under åren 2019–2020 inom ramen för arbetet med den regionala livsmedelsstrategin. Du kan även läsa inspirerande exempel på vad andra aktörer gör.

Du hittar rapporten på [Länsstyrelsens webbplats](#).

Under dagen ordnades också flera aktiviteter och seminarier. Länsstyrelsen stod som värd för programpunkten *Hur kan arbets-sökande och nyanlända bidra till ökad grönsaksodling?*, där Maria Dirke från AgroSörmland ledde samtal om hur matchning mellan lantbruksföretag och arbetssökande kan bidra till att öka grönsaksodlingen på friland och samtidigt fungera som ett insteg på arbetsmarknaden (se reportage på [sidan 5-7](#)). Under eftermiddagen kunde företagare och andra besökare ta del av information om kostnadsfria utbildningar och möjligheter till

finansiering. De kunde också boka in sig för inspirerande samtal med experter inom allt från lagstiftning och processteknik till hållbar affärsutveckling och marknadsföring.

Länsstyrelsen passade också på att visa upp och dela ut rykande färsk exemplar av handlingsplanen för Stockholms läns livsmedelsstrategi. Handlingsplanen innehåller nära 80 aktiviteter som ska bidra till det övergripande målet om ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem för länet, bland annat inom insatsområdet Kunskap och innovation där tävlingen Matverk är en pusselbit. ■

Får-tacka-salamin från Tottie's Mat kom på andra plats.

Foto: Sara Norman

Den viktiga skogen

Mer än hälften av Stockholms läns yta utgörs av skog. Skogen är viktig för länet på många sätt och påverkar oss alla. Ändå har inte många rader skrivits om skog i Landsbygd i centrum. Fram tills nu. Länsstyrelsen kommer under de tre kommande åren att leda arbetet med att ta fram ett regionalt skogsprogram, ett arbete där många organisationer och aktörer medverkar. Redan under 2019 har arbetet påbörjats och en nulägesrapport om skogen i länet kommer inom kort att finnas tillgänglig på webben.

Text: Hanna Williamsson Foto: Mostphotos

Stockholms län är kanske inget skogslän, bara 1,4 procent av Sveriges produktiva skogsmark finns här. Men produktiv skogsmark utgör 47 procent av länets landareal och uppgår till 318 000 hektar. Den ägs till största delen, 57 procent, av enskilda skogsägare. Skogen består av marginellt mer gran än tall och en tredjedel av virkesförrådet är lövträd. Länets produktiva skogsmark utanför formellt skyddade områden (t.ex. naturreservat) har ett virkesförråd som uppgår till 60 miljoner skogskubikmeter. Årligen avverkas och gallras drygt en miljon skogskubikmeter, vilket motsvarar ungefär hälften av den årliga tillväxten. Detta innebär att länets skogar ökar sitt virkesförråd genom en nettoinlagring av koldioxid som motsvarar ungefär en fjärdedel av länets totala årliga utsläpp av koldioxid.

NULÄGET FÖR SKOGEN

Dessa och många andra uppgifter finns i den nulägesrapport som under 2019 togs fram inom ramen för projektet *Regionala Insatser för skog i Stockholms län*. Rapporten beskriver bland annat länets skog och dess tillstånd, skogsbruk, skogsnäring och formellt skyddade arealer.

Dessutom beskrivs skogens betydelse för andra näringar, för rekreation och friluftsliv och för klimatet med mera.

Projektet *Regionala Insatser för skog i Stockholms län* var ett avstamp

för ett fortsatt arbete med ett regionalt skogsprogram för länet. I slutet av december kom uppdraget från Näringsdepartementet som gör att arbetet kan fortsätta tre år till.

SAMVERKAN OCH DIALOG

Arbetet med ett regionalt skogsprogram utgår från *Strategi för Sveriges nationella skogsprogram* som regeringen presenterade 2018. Det är ett program som i en övergripande vision och fem delmål beskriver skogens potential för jobb och tillväxt, bevarande och hållbart brukande, bidrag i klimat-omställningen samt rekreation och friluftsliv, bland mycket annat.

Samverkan och dialog är hörnstenar i arbetet med ett regionalt skogsprogram och under 2019 har Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Region Stockholm, LRF Mälardalen, Mellanskog, Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Holmen skog och Friluftsrådet deltagit i arbetet. Under det fortsatta arbetet kommer fler att kunna engagera sig.

SKOGENS VÄRDEN OCH UTMANINGAR

Skogen levererar många viktiga värden. Den ger oss förnyelsebara råvaror som möjliggör omställningen mot ett fossilfritt län. Den skapar arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt. Den binder koldioxid, levererar andra viktiga ekosystemtjänster och är hem för en rik biologisk mångfald. Den erbjuder

Håll utkik!

I vår kan du läsa *Nulägesbeskrivningen inför Stockholms läns regionala skogsprogram* på Länsstyrelsens webbplats.

strövområden och tillfällen för rekreation och friluftsliv till länets befolkning.

Utmaningarna är också många. Till exempel ökar trycket på den storstadsnära skogen när länets befolkning växer, det är svårt att rekrytera personal inom skogsbruk och skogsindustri och klimatförändringarna spår öka risken för torka, skogsbrand och allvarliga skador på skogen.

Inom det kommande arbetet med ett regionalt skogsprogram har skogens många aktörer i länet möjlighet att engagera sig för att tillsammans arbeta med dessa och andra viktiga utmaningar. Landsbygd i centrum lär få anledning att skriva mer om skogen framöver! ■

”Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi”

Så lyder det nationella skogsprogrammets vision, konkretiserat genom mål för fem fokusområden. Du hittar programmet på [regeringens webbplats](#).

Svensk fårull

– en underutnyttjad resurs

En naturprodukt som är värme-reglerande, förnyelsebar och som står emot lukt och smuts. Trots ullens många goda egenskaper är svensk fårull idag en underutnyttjad resurs. Det var en av lärdomarna när en grupp fårföretagare fick besöka Ullförmedlingens grundare och ett kardereri i Uppland.

Text: Karin Haglund
Bild: Karin Haglund och Åsa Pettersson

Samtidigt som vi importerar mycket ull till Sverige tas endast en liten del av den svenska ullen tillvara. Det finns en stor potential i produktion och vidareförädling av svensk ull, och att öka användningen av svensk ull skulle också kunna skapa nya

arbetstillfällen. Men då behöver värdekedjan stärkas och värdet på den svenska ullen öka i alla led. Fårföretagare behöver bättre kunskap om ullens möjligheter och steget mellan fårföretagarna och de som förädlar ullen behöver utvecklas. I början på november ordnade därför Länsstyrelsen en studieresa med ulltema som samlade 15 nyfikna fårföretagare.

GRUNDARE AV ULLFÖRMEDLINGEN

En av de som arbetar för att lyfta potentialen med och utveckla marknaden för svensk fårull är Fia Söderberg, grundare av Ullförmedlingen och en av dem som fick besök under studieresan. Hon driver, tillsammans med Leif Yttergren, lantbruket Sjökarrets Ekogård som

ligger mellan Uppsala och Hallstavik. Djurhållningen och växtodlingen på gården är ekologisk. På gården finns ca 40 tackor av raserna jämtlandsfår och gotlandsfår och en gårdsbutik där de säljer frysta lammköttsdetaljer, skinn, ull, garn och hantverk.

Bakgrunden till ullförmedlingen är att det tidigare saknats en mötesplats för säljare och köpare av ull. På ullförmedlingens webbplats kan säljare och köpare av fårull kostnadsfritt skapa en profil och lägga upp annonser för olika användningsområden.

– Även ull med lägre kvalitet går att sälja. Det är många som använder fårull i trädgårdsodling, så kallad trädgårdsull är relativt lätt att sälja, berättar Fia.

Svensk och importerad ull

Den svenska produktionen av råull beräknas till 1 200 ton per år, vilket motsvarar ett värde om drygt 31 miljoner kronor. Endast cirka 347 ton tas tillvara, resten bränns eller slängs. Majoriteten av den tillvaratagna ullen exporteras. Samtidigt importeras cirka 219 ton tvättad råull och 1 240 ton kardad ull och garn till Sverige varje år, en import som motsvarar ett värde om drygt 261 miljoner kronor.

Källa: Svenska fåravelsförbundet

HELA FÅRÅRET PÅVERKAR ULLEN

I gårdsbutiken finns ull av olika raser och kvaliteter. Fia berättar att ju krusigare ull, desto mjukare är den mot huden.

– Kvaliteten på ullen påverkas av hela fåråret. Till exempel kan ullen på lammet påverkas av vad tackan äter under dräktigheten, berättar Fia.

Hon förklarar att för att få en fin ull är klipplatsen avgörande. Man bör också, om möjligt, undvika att fåren går på marker med mycket tistlar och kardborre. Tidigare klippte Fia fåren själv, men numera anlitar hon en fårklippare. Efter klippningen tas den smutsiga ullen bort och hela fällen läggs i en säck som senare sorteras. Fia säljer det mesta av ullen direkt till textilhantverkare, men en del skickas också iväg för så kallad lönsinning för att få tillbaka eget garn som säljs i gårdsbutiken.

Ullen på lammet påverkas av vad tackan äter under dräktigheten

En av de raser som föds upp på gården är jämtlandsfåret. Det är Sveriges nyaste fårras och är en korsning mellan sveafåret och det finulliga merinofåret. Jämtlandsfåret har tagits fram för att möta efterfrågan på en mjuk, finfibrig ull som kan konkurrera med den utländska merinoullen.

LOKALT ULLKARDERI I NORRA UPPLAND

Åddebo Ull är ett kardereri på Hållnäs-halvön i norra Uppland. Åddebo Ull tar emot svensk ull från hela Sverige, både från privatpersoner och gårdar med större färbesättningar. Under studieresan besöktes Britt Skytt och

Marianne Karlsson som driver verksamheten.

På Åddebo ull sorteras inkommande ull på ett stort sorteringsbord. Där tar man bort hårt smutsad ull och skräp. Därefter läggs ullen i stora nät och tvättas i gamla mjölk tankar, sköljs, centrifugeras och torkas i ett torkskåp. Sedan är den färdig för kardning i den gamla kardmaskinen, en riktig klenod som Britt och Marianne köpt från ett gammalt kardereri på Åland.

BRIST PÅ FINULL

Marianne berättar att de upplever problem med att få tag på ull, speciellt finull.

– Den största delen av ullen som kommer till karderiet är från gotlandsfår, som måste blandas ut med minst tjugo procent finull för att kunna kardas, förklarar Marianne.

Åddebo Ulls kunder består dels av egenföretagare som gör hantverksprodukter, men också mycket skolor, dagliga verksamheter och rehabiliteringsenheter. Det man säljer mest av är den kardade ullen, både färgad och ofärgad.

– De allra flesta av våra kunder tovar och den färgade ullen har blivit mycket populär, berättar Marianne och visar upp en blandning mellan gotlandsfår och finull som färgats i en djupblå nyans.

Men också försäljningen av stoppningsull har ökat, en ull som bland annat används till stoppning av täcken, kuddar, gosdjur, möbler och sadlar.

Efter besöket på Åddebo ull förstår vi att det är ett riktigt hantverksarbete att karda ull. Marianne beskriver arbetet på karderiet som bitvis tungt, men att det samtidigt är roligt och att ullen är ett härligt material att arbeta med.

– Och det skulle vara fantastiskt om man kunde ta tillvara på lite mer av den svenska ullen! ■

Om studieresan

Studieresan arrangerades inom det länsöverskridande projektet med färkurser som Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Örebro, Södermanlands och Västmanlands län drivit tillsammans inom ramen för kompetensutveckling inom Landsbygdsprogrammet 2014-2020.

Lyssna på Ullpodden

för att öka din kunskap om svensk ull som en hållbar resurs och få inspiration om hur den kan användas! Podden görs av Fia Söderberg och Malin Ögland.

LÄR DIG MER!

Länsstyrelsen har flera projekt med kompetensutveckling och rådgivning till länets lantbrukare och landsbygdsföretagare. Alla våra aktiviteter annonseras i kalendern på startsidan på [Länsstyrelsens webbplats](#). Där hittar du också information om den rådgivning som finns upphandlad inom respektive område.

Har du frågor eller önskemål? Ring Länsstyrelsens växel på 010-223 10 00 och be om att få prata med oss som arbetar med kompetensutveckling på landsbygden.

Foto: MostPhotos

Sälj bättre - tjäna mer

Subventionerad rådgivning för livsmedelsproducenter och förädlare

Vill du sälja mer till restaurangerna i närheten? Vill du få in dina produkter i mataffärerna? Vill du ha ett långsiktigt avtal med en kommun som köper dina livsmedel? Oavsett behov hjälper Hushållningssällskapet dig att nå ut med dina livsmedel och undvika mellanhänder.

Du kan bland annat få rådgivning om:

- Hur du lyfter och marknadsför svenska mervärden.
- Hur du går till väga för att sälja direkt till restaurang, butik eller offentlig sektor.
- Hur du planerar din tillverkning på ett kostnads- och tidseffektivt sätt.
- Hur du bygger upp ditt varumärke.
- Hur du beskriver din produkt för att tilltala kunden.
- Hur du paketerar din produkt för ökad hållbarhet och försäljning.
- Vilka försäljningskanalerna som passar verksamheten.
- Hur du hittar distributions- och logistiklösningar.

Rådgivningen subventioneras av landsbygdsprogrammet och du som företag betalar 30 procent av kostnaden.

Kontakta Andreas Malmgren, 072-9839963, andreas.malmgren@hushallningssallskapet.se.

Rådgivning inom Greppa Näringen

Du kan få rådgivning inom Greppa Näringen om du har 25 djurenheter och/eller 50 hektar jordbruksmark. Alla som vill kan dessutom anmäla sig som IT-medlem till Greppa Näringen på www.greppa.nu. Som IT-medlem får du tillgång till mycket information och bra tips.

Läs mer om rådgivningen på [Greppa Näringens webbplats](#), eller kontakta Cecilia Norén, 010-223 14 84 eller cecilia.noren@lansstyrelsen.se.

Restaureringsrådgivning

Länsstyrelsen erbjuder kostnadsfri rådgivning till dig som går i restaureringstankar eller som vill lära dig hur skötseln av din betesmark eller slätteräng kan bli bättre. Var finns värdena? Hur ska man börja? Vad ska vara kvar och vad ska tas bort?

Fyll i en [intresseanmälan på vår webbplats](#) så hör vi av oss! Du kan även höra av dig till betessamordnare Ylva Berry, 010-223 12 43, ylva.berry@lansstyrelsen.se.

Kurs - Friska bin

Kursen är för biodlare som vill lära sig mer om bihälsa. För att kunna tillgodogöra dig utbildningen är det bra om du varit biodlare i två säsonger. Under dagen får du bland annat information om vilka sjukdomar och skadegörare som kan drabba honungsbin, och hur du känner igen och förebygger dem. Vi tar även upp vilka skyldigheter du har som biodlare och vilka regler som du ska hålla dig till. Bitillsynsansvarig på Länsstyrelsen informerar om bitillsyn, vad som gäller för dig som biodlare och var du hittar aktuell information.

Var: *Folkets hus i Norrtälje och Scandic Skogshöjd i Södertälje*
När: *Samma kurs hålls vid två tillfällen, den 12 februari kl. 13.00-16.00 i Norrtälje och den 13 februari kl. 9.00-12.00 i Södertälje*

Kostnad: 300 kr + moms, fika ingår

Sista anmälningsdag: 4 februari .

Har du frågor? Kontakta Åsa Pettersson, 010-223 15 16, asa.pettersson@lansstyrelsen.se.

Sociala medier och marknadsföring för ekologiska producenter

Utbildningsdag för dig som driver, eller vill driva, ekologisk produktion. Vi kommer fokusera på hur du som företagare kan använda dig av sociala medier och marknadsföring. Frågor vi kommer att ta upp är bland annat hur flera företag kan marknadsföra sig tillsammans, vilka plattformar man bör välja för att hitta rätt kundgrupp och hur man som företag kan profilera sig.

Dagen kommer innehålla både föreläsningar och en workshop, där du som företagare själv kan utveckla ditt användande av sociala medier och marknadsföring.

Var: *Bruksrestaurangen i Hälleforsnäs*

När: 25 februari, kl. 9.00-16.00

Kostnad: Dagen är kostnadsfri, men deltagarna betalar själva totalt 230 kr inkl. moms för mat och fika på plats.

Sista anmälningsdag: 18 februari

Har du frågor? Kontakta Karin Larsson, 010-223 43 61, karin.larsson@lansstyrelsen.se.

Bli mer digital

– för dig 65+ som bor i Värmdö eller Vaxholm

Hur gör man egentligen när man använder digitala betaltjänster? Hur söker man efter information på Internet? Hur skaffar man en egen e-postadress? Och hur fungerar sociala medier och videosamtal?

Värmdö kommun och Vaxholms stad bjuder in dig som är 65 år eller äldre till en träff där du får lära dig mer om och inspireras av det digitala samhället. Kom och ställ frågor om de digitala områdena som just du är nyfiken på!

Vi tillhandahåller surfplattor, men om du vill får du också ta med din egen mobiltelefon, dator eller surfplatta. Högstadiel elever i kommunen finns på plats för att guida dig.

Antalet platser per tillfälle är begränsat så det är först till kvarn som håller. Vi bjuder på fika. Självklart är allt kostnadsfritt.

Information om plats, tid och datum för respektive tillfälle samt hur du anmäler dig finner du nedan.

Välkommen på en trivsamt eftermiddag!

Mer Digital är ett samarbete mellan kommunerna, Telia och Länsstyrelsen Stockholm.

Vaxholm

Var: *Kronängsskolans matsal, Ingenjörsvägen 1 Vaxholm*
När: 18 och 19 februari, kl. 15.00-18.00

Anmälan: Ring till Vaxholms stad på 08-541 708 00 och ange vid vilket tillfälle du vill närvara.

Värmdö

Var: *Kommunhuset Gustavsberg, Skogsbovägen 9-11*
När: 18 mars och 2 april, kl. 14.00-17.00

Var: *Ingarö Föreningslokal, Brunn intill idrottsplatsen*
När: 19 mars, kl. 14.00-17.00

Var: *Runmarö hembygdsgård, Uppeby 130 38 Runmarö*
När: 25 mars, kl. 15.00-18.00

Var: *Hemmesta skolans matsal, Motionsvägen 4*
När: 26 mars, kl. 16.00-19.00

Var: *Möjahallen Berg, Löka 130 43 Möja*
När: 31 mars, kl. 13.00-16.00

Var: *Djuröskolans matsal, Sollenkrokavägen 41*
När: 1 april, kl. 15.00-18.00

Anmälan: Ring till Värmdö kommuns växel på 08-570 470 00. Uppge namn, adress och telefonnummer.

VÄLKOMMEN ULRIKA!

Ulrika Lundberg är ny Landsbyggsdirektör på Länsstyrelsen i Stockholms län. Landsbygd i centrum hälsar välkommen och ställer några frågor.

VEM ÄR DU?

– Jag är utbildad husdjursagronom och har haft ett stort intresse för djur, lantbruk och landsbygd sedan jag var liten, trots att jag är uppvuxen i Sundbyberg. Under gymnasietiden på jordbrukslinjen vid Finsta lantbruksskola i Rimbo växte mitt intresse för dessa frågor. Jag har arbetat, både praktiskt och teoretiskt, med landsbygdsanknutna frågor under hela mitt yrkesverksamma liv. Närmast kommer jag från en tjänst som avdelningschef för Rådgivning & Företagande inom Växa Sverige. Dessförinnan var jag bland annat Landsbyggsdirektör på Länsstyrelsen i Södermanlands län i nio år. Jag bor med min familj på en gård i Sörmland som har spannmålsodling och vall som huvudinriktning.

VAD GÖR ATT DU ÅTERVÄNDER TILL LÄNSSTYRELSEN?

– Det är enormt stimulerande att vara i en så bred och mångfacetterad

kunskapsorganisation som Länsstyrelsen! Alla politikområden är representerade och personalen är engagerad och kunnig. Jag vill vara delaktig och påverka hur framtida villkor blir på nationell och regional nivå, även om det naturligtvis är svårt att påverka EU-regler.

Jordbrukets konkurrenskraft och ökad livsmedelsproduktion är frågor som ligger mig varmt om hjärtat. Arbetet med den regionala livsmedelsstrategin, ett gott djurskydd, landsbygdsstöd och jordbrukarstöd är viktiga verktyg.

VILKA MÖJLIGHETER OCH UTMANINGAR SER DU FÖR LANDSBYGDEN I LÄNET?

– I en tätortsnära landsbygd finns en stor potential att nyttja kompetens för utveckling och innovation. Bland det viktigaste är att ta tillvara goda samarbeten med länets aktörer för att tillsammans arbeta ansvarsfullt med helhetssyn som gynnar landsbygden i ett brett perspektiv. I en tätortsnära landsbygd finns också möjligheter för producenter att nyttja en stor och köpstark lokal marknad och att öppna upp sina verksamheter för besökare.

– Stockholm är en av de snabbast växande städerna i Europa. Den snabba befolkningsökningen

och utbredningen av staden är en utmaning. Bostadsbyggande konkurrerar med livsmedelsproduktion och båda är viktiga för länets utveckling. Jordbruksmarken som resurs för livsmedelsförsörjning är viktig, inte minst i ett beredskapsperspektiv. Skärgården med sin specifika och attraktiva natur erbjuder unika möjligheter, inte minst till friluftsliv, men också utmaningar som rör bland annat tillgänglighet och service.

VAD HAR DU FÖR FÖRVÄNTNINGAR PÅ 2020?

– Jag tror och hoppas att livsmedelsstrategin når ut och ingjuter hopp och framtidstro hos länets livsmedelsproducenter och livsmedelsföretagare. Vi behöver producera mer mat och alla behövs! ■